

Notat

Til:
Kopi til:
Fra: Robert Rene Hansen

Saksnr.: 2017000752 - 1

Arkivkode: 842.30

Saksbeh.: ROHA

Dato: 13.03.2017

Brexit – hva betyr medlemskapet i EUs indre marked?

Brexit har ført til en rekke analyser fra en rekke nasjonale og internasjonale institusjoner. Analysene ser i stor grad på hvilke økonomiske konsekvenser de ulike alternativene til EU-medlemskap vil medføre. I hovedsak viser analysene at det fører til negative økonomiske konsekvenser avhengig av hvor mye eller lite et land er integrert i EUs indre marked.

Det britiske finansdepartementet

Det britiske finansdepartementet gjennomførte en analyse i 2016 av de langsiktige konsekvensene av EU-medlemskap og alternative tilknytningsformer¹. Analysen tar utgangspunkt i de tre eksisterende alternativene; EØS-avtalen, bilateral frihandelsavtale² og WTO. Analysen viser at både brutto nasjonalprodukt (BNP) og produktiviteten vil bli lavere i alle tre alternativene. Overordnet mener finansdepartementet at reduksjonen i BNP kan bli så stor som opp mot 7.5 prosent innen 2030 (WTO-løsningen).

Hovedfunnene viser at de tre alternativene gir et årlig tap i BNP pr. husstand etter 15 år som følger:

Alternativ tilknytningsformer	BNP pr. husstand
EØS-avtalen	- 2600 Pund
Bilateral frihandelsavtale	- 4300 Pund
WTO	- 5200 Pund

Den negative effekten på BNP vil også føre til redusert skatteinntang til staten og vil føre til netto tap selv etter at alle overføringer til EU er avsluttet. For EØS-scenariet etter 15 år tilsvarer den reduserte skatteinntangen 20 milliarder Pund i året.

¹ <https://www.gov.uk/government/publications/hm-treasury-analysis-the-long-term-economic-impact-of-eu-membership-and-the-alternatives>

² De økonomiske konsekvensene av en frihandelsavtale vil avhenge av hvor omfattende og dyptgripende en slik avtale vil bli. EU har i hovedsak to avtalemodeller som de benytter, men det kan hevdes at både avtalen med Canada og avtalen med USA er alternativer til disse og gir ulik tilgang til det indre marked.

OECD

OECD har også i 2016 gjennomført en analyse av konsekvensene av Brexit³. Denne analysen tar ikke utgangspunkt i ulike alternativer, men i hvilke økonomiske konsekvenser utmelding av det indre marked vil bety for britisk økonomi i sin helhet. Hovedfunnene er at på både kort og lang sikt vil britisk BNP bli betydelig redusert. På langt sikt vil strukturelle endringer som kapitalflyt, migrasjon og lavere teknologisk utvikling bidra til redusert vekst. Spesielt fremheves det at tap av utenlandske direkteinvesteringer (FDI) og mindre tilgang til kvalifisert arbeidskraft kan føre til lavere produktivitet.

	Scenarier	BNP	BNP pr. husstand
Kort sikt – 2020		- 3.3 prosent	- 2200 Pund
Lang sikt – 2030	Sentral	- 5.1 prosent	- 3200 Pund
	Optimistisk	- 2.7 prosent	- 1500 Pund
	Pessimistisk	- 7.7 prosent	- 5000 Pund

National Institute of Economic and Social Research

NIESR gjennomførte en analyse som ser på ulike økonomiske temaer som konsekvenser for handel og for BNP ved ulike Brexit-scenarier⁴. Analysen tar utgangspunkt i EØS-avtalen, den sveitsiske modellen med en rekke bilaterale avtaler⁵ og WTO. Overordnet anslås det at den økonomiske effekten vil være en reduksjon i BNP på mellom 1.5 og 3.7 prosent innen 2030. Ved å inkludere det de kaller et produktivitetssjokk, noe det britiske finansdepartementet har lagt til grunn for sitt tall som er 7.5 prosent, finner også denne analysen at reduksjonen i BNP kan bli så mye som 7.8 prosent innen 2030 (WTO-løsningen).

Alternative tilknytningsformer	Reduksjon i total eksport	
	Optimistisk	Pessimistisk
EØS-avtalen	- 10.5 prosent	- 16.5 prosent
Sveitsisk modell	- 13.3 prosent	- 17.5 prosent
WTO	- 20.7 prosent	- 29.2 prosent

NIESR viser også til tidligere analyser som tar for seg globale verdikjeder og opprinnelseslandsreglers betydning for handel. Dette er et område som kompliserer handelen mellom Norge/Sveits og EU avhengig av hvor komplekse verdikjedene er. Analyser knyttet til handel mellom EU og tredjeland viser at handelen kan bli redusert, på grunn av slike reguleringer, med opp mot 70 prosent. De sentrale estimatene ligger rundt 40 prosent.

Alternative tilknytningsformer	Reduksjon i FDI
EØS-avtalen	- 9.7 prosent
Sveitsisk modell	- 17.1 prosent
Ingen avtale med EU	- 23.7 prosent

³ <http://www.oecd.org/economy/the-economic-consequences-of-brexit-a-taxing-decision.htm>

⁴ <http://www.niesr.ac.uk/sites/default/files/publications/National%20Institute%20Economic%20Review-2016-Ebell-121-38.pdf>

⁵ Den sveitsiske modellen gir sammenlignet med EØS-avtalen dårligere tilgang til EUs tjenestemarked. Et område som er spesielt viktig for Storbritannia.

Center for Economic Performance og London School of Economics

CEP/LSE leverte en analyse/kommentar til det britiske finansdepartementets analyse i 2016⁶. CEP/LSE sin hovedkonklusjon er at finansdepartementets analyse er for forsiktig. Noe som står i kontrast til en del av kritikerne som mener at myndighetene har tatt for hardt i. Noe som antagelig bør ses i lys av den pågående debatten om Brexit. CEP/LSE leverer ikke egne tall, men går igjennom finansdepartementets metode og tall og konkluderer med at den er solid, men på den forsiktige siden.

University of Strathclyde – Fraser of Allander Institute

US-FAI har på vegne av parlamentet i Skottland gjennomført en analyse av konsekvensene for skotsk økonomi ved ulike Brexit-scenarier⁷. Overordnet finner de at Skottlands BNP kan på lang sikt (over 10 år) bli redusert med et sted mellom 2 og 5 prosent. Selv om konsekvensene for Skottland er betydelige vil de være mindre enn for Storbritannia i sin helhet. Som i mange av de andre analysene tar også denne utgangspunkt i alternativene EØS-avtale, Sveits og WTO.

	Reduksjon i total eksport	
	Varer	Tjenester
<i>EØS-avtale</i>		
Optimistisk	- 12 prosent	- 8 prosent
Pessimistisk	- 18 prosent	- 11 prosent
<i>Sveits</i>		
Optimistisk	- 12 prosent	- 18 prosent
Pessimistisk	- 18 prosent	- 22 prosent
<i>WTO</i>	- 26 prosent	- 25 prosent

Analysen legger til grunn at ved valg av EØS-avtalen vil det etter 10 år ha skjedd en reduksjon i BNP på 2 til 3 prosent. Tilsvarende 3 til 5 milliarder Pund. Reallønnen vil i samme periode kunne bli redusert med 3 til 4 prosent. Tilsvarende 800 til 1200 Pund i årsinntekt for en som jobber heltid på gjennomsnittslønn i Skottland. Samt en reduksjon i sysselsettingen på rundt 1 til 2 prosent. Tilsvarende ca. 30 000 arbeidsplasser i det optimistiske scenariet. I WTO-scenariet vil reallønnen kunne synke med 7.2 prosent og sysselsettingen vil kunne bli redusert med 3.2 prosent.

House of Lords

I mars 2017 publiserte House of Lords en rapport om Brexit og handel med varer⁸. Blant problemstillingene som belyses er innføring av toll, opprinnelseslandregler, administrative omkostninger for virksomheter og bortfall av felles regulering. House of Lords er bekymret for at den nye handelsvirkeligheten mellom Storbritannia og EU vil føre til økte kostnader og flere handelshindre. Uten en avtale, og kun WTO som grunnlag, vil tollsatsene alene øke betraktelig for britisk eksport til EU. For biler vil den nye tollsatsen bli 10 prosent. For enkelte landbruksvarer kan tollsatsene bli så høye som 200 prosent. Det samme viser også

⁶ <http://cep.lse.ac.uk/pubs/download/brexit04.pdf>

⁷ <https://www.sbs.strath.ac.uk/economics/fraser/20161006/Long-term-Economic-Implications-of-Brexit.pdf>

⁸ <https://www.publications.parliament.uk/pa/ld201617/ldselect/ldcom/129/129.pdf>

analysen ovenfor som er gjort for det skotske parlamentet. Rapporten anbefaler også at det inngås en omfattende frihandelsavtale med Norge etter Brexit.

Kommerskollegium

Kommerskollegium har på oppdrag fra den svenske regjeringen utarbeidet en analyse av Brexit⁹. Hovedkonklusjonen er at en frihandelsavtale mellom Sverige og Storbritannia ikke vil gi de samme fordelene som handel innenfor EUs indre marked. Analysen tar utgangspunkt i fire ulike løsninger for handel med tjenester og varer; GATS-avtalen, CETA (EUs avtale med Canada), DCFTA (EUs avtale med Ukraina) og EØS-avtalen. Både handel med tjenester og varer vil uansett alternativ føre til en forverring sammenlignet med dagens handel mellom EU og Storbritannia. EØS-avtalen, eller lignende markedsadgang, fremheves som eneste alternativ som ikke vil forverre tjenestehandelen. Samtidig understrekes det at det er usikkert hvilke økonomiske konsekvenser de ulike alternativene vil medføre.

Højbjerg Brauer Schultz

HBS har på vegne av Ervervsstyrelsen i Danmark utarbeidet en rapport om det indre markedes betydning for Danmarks økonomi¹⁰. Analysen viser at Danmarks BNP er i dag 5 prosent høyere (ca. 100 milliarder danske kroner) enn den ville ha vært uten medlemskap i det indre marked. Dette i perioden fra 1993, når Danmark ble EU-medlemmer, til 2016. Reallønnen er øket med i underkant av 10 prosent. Og det er en varig økning i eksport på 7 prosent.

Hva med Norge og EØS-avtalen?

Det er ikke praktisk gjennomførbart å sammenligne Norge med Storbritannia i denne sammenheng. Storbritannia har fullverdig EU-medlemskap som innebærer også handel med landbruksvarer. Noe EØS-avtalen i liten grad inkluderer. Like viktig er at Storbritannia er medlemmer av EUs tollunion. Noe Norge ikke er og betaler dermed toll inn i det indre marked på lik linje med andre tredje land (med unntak av for utvalgte industrivarer som frihandelsavtalen mellom Norge og EU fra 1973 regulerer). Dette er to faktorer som vil berøre Storbritannia i det de trer ut av EU. Noe som for Norges del ville hatt liten eller ingen betydning hvis vi skulle gått ut av EØS-avtalen. På den andre siden viser analysene ovenfor at alternative tilknytningsformer til det indre marked har økonomiske konsekvenser basert på hvor sterkt integrert et land velger å være. Dermed vil antageligvis alternativer til EØS-avtalen som innebærer mindre integrering i det indre marked og dårligere markedsadgang kunne medføre økonomiske konsekvenser gjennom redusert eksport også for Norge.

⁹ <http://www.regeringen.se/contentassets/6fda5c79a5d94ad692e4c65f082b4aa6/brexit--framtida-regelverk.pdf>

¹⁰ http://www.denoffentlige.dk/sites/default/files/suppliers/news/files/indre_marked_betydning_for_dk.pdf